

(5) संख्या

संख्या वाचक शब्दांचा विभक्तीमध्ये उपयोग

- 1) 'एग' या शब्दाचा उपयोग अनेकवचनी केला जातो तेव्हा याचा अर्थ थोडेसे, किंचितसे, काही असा होतो. उदा. एगे, एगेहि, एगेहिनतो, एगेसिं, एगेसु
- 2) दो, ति, चउ यांची बहुवचनी रूपे होतात. शिवाय तिन्ही लिंगाची रूपे समानच असतात.
- 3) 'पंच'पासून 'दस' पर्यंतच्या अंकांची बहुवचनातील ही तिन्ही लिंगाची रूपे समानच असतात.
- 4) 11 ते 99 पर्यंत जे सामासिक संख्यावाचक शब्द तयार होतात. त्यासंबंधीचा नियम -
दो = दु - दुवालस
बे = बा - बावीस, बायालीस, बावन्न, बासट्ठि, बावत्तरि, बासीइ, बेणउइ
ति = ते - तेरस, तेवीस, तेत्तीस
- 5) चउ = चो होऊन पुढील व्यंजनाचे द्वित्व होते. चोइस, चोत्तीस, चोयालीस
- 6) पंच = पण, पण्ण होते - पण्णरस, पणवीस, पणतीस
- 7) 'छ' चे स्वरापुर्वी छल होते. परंतु व्यंजन आल्यास व्यंजनाचे द्वित्व होते.
छव्वीस, छत्तीस, छप्पण्ण, छन्नउइ
- 8) 'सत्त' मध्ये कोणताही बदल न होता तसाच राहातो.
सत्तरस, सत्ततीस, सत्तचालीस, सत्तहत्तरी, सत्तासीइ
- 9) अट्ठ = अट्ठा होते. केव्हा केव्हा 'अट्ठ'आहे तसेच राहते.
अट्ठारस, अट्ठावीस, अट्ठतीस, अट्ठचत्तालीस, अट्ठसट्ठि, अट्ठासीए
- 10) 'नव'मध्ये बदल न होता तसेच राहते. नवणउइ, 29, 39, 49 इ. संख्यावाचक शब्द मराठीप्रमाणे 'एकोण किंवा एगूण' इ. शब्द लावून तयार करतात.
- 11) 11 ते 18 याची रूपे तिन्ही लिंगात सारखीच होतात. तसेच त्यांची रूपे बहुवचनी असतात.
- 12) 19 ते 48 यांची रूपे एक वचनात असतात. प्रथमा व द्वितीया विभक्ती 'वण' प्रमाणे आणि बाकीच्या विभक्तीत आकारांत किंवा इकारान्त स्त्रीलिंगी नामाप्रमाणे चालतात.
- 13) 49 ते 58 याची रूपे बहुवचनी रूपे होऊन ते पंच प्रमाणे चालतात. प्रथमा व द्वितीया विभक्ती व्यतिरिक्त बाकीच्या विभक्तीत आकारान्त स्त्रीलिंगी नामाप्रमाणे होतात.
- 14) 59 ते 99 हे शब्द फक्त एकवचनातच असतात. प्रथमा, व द्वितीया विभक्तीत इकारांत नपुसकलिंगी नामाप्रमाणे चालतात. बाकी ईकारान्त स्त्रीलिंगी नामाप्रमाणे चालतात.
- 15) पहिला दुसरा या अर्थाची विशेषणे 1 ते 6 पर्यंत खालीलप्रमाणे होतात. ही सर्व विशेषणे आकारान्त विशेषणाप्रमाणे चालतात.

- 1) पहिला = पढम, पढमो दुसरा = बीय, बिइय, दोच्च
 तिसरा = तइय, तच्च चौथा = चउत्थ
 पाचवा = पंचम, पंचमो सहावा = छट्ट, छट्ठं
 चारांचा समूह = चउक्क सहांचा समूह = छक्

16) 6 च्या पुढील संख्यावाचक शब्दांना, 'इस व अम' लावून विशेषणे तयार होतात.

सातवा = सत्तम अट्ठम, नवम, दसम. अकरावा = एगारस

20 वा = वीसइम. 80 वा = असीइम / असीअम 100 वा = सयअम

1000 वा = सहस्सअम

वरील विशेषणांची स्त्रीलिंगी रूपे त्यांना 'ई' लावून होतात.

उदा. - सत्तमी, तेरसमी, बीसइमी

17) संख्यावाचक शब्दांपासून 'खुत्तो, हा, सो' हे प्रत्यय लावून अव्यये बनतात.

उदा. एकदा = सइं, दोनदा = दुक्खुत्तो

सातवेळा = सत्तक्खुत्तो, शंभर वेळा = सयसो

पहिल्या वेळी = पढम, दुसऱ्या वेळी = बीय, चार वेळा = चउहा, हजार वेळा (प्रकारे) सहस्ससो

18) पहिल्या वेळी, दुसऱ्या वेळी अशा प्रकारची अव्यये, नपुसकलिंगी एकवचनात अनुस्वार देऊन होतात.

उदा. पढम = पढमं

बीय = बीयं, बिइयं, तइयं, चउत्थं, पंचमी, दसम इत्यादी

19) 'एग' हा शब्द फक्त एकवचनात आढळतो. ते पुढीलप्रमाणे.

पुरुष	पुल्लिंगी		स्त्रीलिंग	नपुसकलींगी
प्रथमा	एगे	एगे	एका	एगे
द्वितीया	एगं	एगे	एगं	एगं
तृतीया	एगेण	एगेहि	एगाए	एगेण
पंचमी	एगाओ	एगेहिन्तो	एगाओ	एगेण
षष्ठी	एगस्स	एगेसि	एगाए	एगस्स
सप्तमी	एगम्मि	एगंसि, एगेसु	एगाए	एगम्मि, एगंसि

पुरुष	दो (पुल्लिंग)	ति (स्त्री.)	चउ (नपु.)
प्र.	दो. दुवे, देण्णि	तओ, तिण्णि	चत्तारो, चउरो, चत्तारि
द्वि.	दो, दुवे, देण्णि	तओ, तिण्णि	चत्तारो, चउरो, चत्तारि
तृ.	दोहिं	तीहिं	चउहिं
पं.	दोहिनतो	तीहिनतो	चउहिनतो
ष.	दोण्हं	तिण्हं	चउण्हं
स.	दोसु	तीसु	चउसु, चउसुं

(टीप : दो, ति, चउ ही संख्याविशेषणे फक्त अनेकवचनातच चालतात. एकवचनात चालत नाही.)

पंच (पाच हे तिन्ही लिंगी सारखेच चालते.)

प्र.	पंच
द्वि.	पंच
तृ.	पंचहि
पं.	पंचहिनतो
ष.	पंचण्ण
स.	पंचसु

- 1) सर्व अकारांत संख्याशब्द 'पंच' प्रमाणे म्हणजेच 'देव' अकारांत पुल्लिंगी नामाप्रमाणे चालतात.
- 2) आकारांत संख्याशब्द 'माला' आकारांत स्त्रीलिंग नामाप्रमाणे चालतात.

संख्यावाचक शब्द

	अंक	अंक विशेषणे
1)	एग / एक्क	पढम, पढमो
2)	दो / दु / बे / बीअ	दोच्च / बीय / बिइय
3)	ति / ते	तइय / तच्च / तिण्हं
4)	चउ / चा / चो	चउत्थ / चउण्हं
5)	पंच / पण्ण / पण	पंचम / पंचमी
6)	छ / छल	छट्ठं
7)	सत्त	सत्तम / सत्तमी
8)	अट्ठ / अट्ठा	अट्ठं, अट्ठमी
9)	नव / नवम	नवम, नवमी
10)	दस / दह	दसम, दसमी
11)	एक्कारस / एयारह / इक्कारस	एगारसमं
12)	दुवालस / बारस	बारसमं
13)	तेरस / तेरह	तेरसमं
14)	चउदस / चोद्दस	चउरसमं
15)	पंचरह / पन्नरस	पंचरसमं
16)	सोलस	सोलसमं
17)	सत्तरस	सत्तरसमं
18)	अट्ठारस	अट्ठारसमं
19)	एगूणवीस	एगूणरसमं
20)	वीस	वीसइमं
21)	एगवीस / एक्कवीस	
22)	बाईस / बावीस	
23)	तेईस / तेवीस	
24)	चउवीस	
25)	पणवीस	

26)	छव्वीस	54) चउवन्न
27)	सत्तावीस	55) पणवन्न
28)	अट्ठावीस	56) छव्वण / छप्पण
29)	अउणतीस	57) सत्तावन्न
30)	तीस	58) अट्ठावन्न
31)	एगतीस/एक्कतीस	59) एकूणसट्ठि / अउणसट्ठि
32)	बत्तीस	60) सट्ठि
33)	तेत्तीस	61) एगसट्ठि /एक्कसट्ठि
34)	चोत्तीस	62) बासट्ठि
35)	पणतीस	63) तेसट्ठि
36)	छत्तीस	64) चउसट्ठि
37)	सत्ततीस	65) पणसट्ठि
38)	अट्ठतीस	66) छावट्ठि
39)	एगूणचत्तालीस/ एगूणचालीस	67) सत्तसट्ठि
40)	चालीस / चत्तालीस	68) अट्ठसट्ठि
41)	एक्क / एगचत्तालीस	69) एगूणसत्तरि
42)	बायालीस	70) सत्तरि
43)	तेयालीस	71) एग / एक्कसत्तरि
44)	चउयालीस / चोयालीस	72) बावत्तरि
45)	पणयालीस	73) तेवत्तरि
46)	छयालीस	74) चोवत्तरि
47)	सीयालीस	75) पंचहत्तरि
48)	अट्ठचत्तालीस /अट्ठयालीस	76) छावत्तरि
49)	एगूणपन्नास	77) सत्तहत्तरि
50)	पन्नास	78) अट्ठहत्तरि
51)	एगावन्न / एकावन्न	79) एगूणासीइ
52)	बावन्न /बावण्ण	80) असीइ
53)	तेवन्न	81) एक्कासीइ /एगासीइ

82)	बासीइ	93) तेणउइ
83)	तेसीइ	94) चउणउइ
84)	चउसीइ	95) पंचाणउइ
85)	पंचसीइ	96) छण्णउइ
86)	छसीइ	97) सत्तणउइ
87)	सत्तासीइ	98) अट्ठाणउइ
88)	अट्ठासीइ	99) नवणउइ
89)	एगूणनउइ	100) सययं
90)	नउइ	200) बे /दो सयाइं
91)	एक्का / एगाणउइ	300) तिसय / तिण्णिसयाइं
92)	बेणउइ	1000) सहस्सं